

Uspešne strategije lobiranja

i unapređenja LGBTIQ prava

Zapadni Balkan

Labris – organizacija za lezbejska ljudska prava je pod pokroviteljstvom ILGA Europe organizovala regionalnu konferenciju “Uspešne strategije lobiranja za unapređenje LGBTIQ prava – Zapadni Balkan”.

Konferencija je organizovana kao jedna od aktivnosti trogodišnjeg projekta sa organizacijom ILGA Europe koji nosi naziv “Step up! Stronger LGBT movements for equality in Western Balkans”. Dvodnevna konferencija održana je u Beogradu 21. i 22. oktobra 2011. i okupila je preko 30 aktivista i aktivistkinja iz LGBT organizacija iz Srbije i regiona, kao i ugledne profesore i profesorke sa Instituta društvenih nauka u Beogradu i Fakulteta za bezbednost, predstavnicu Kancelarije poverenika za zaštitu ravnopravnosti kao i predstavnice NUNS-a (nezavisnog udruženja novinara Srbije) i predstavnice Zavoda za ravnopravnost polova, Vojvodina. Panele je moderirala Jovanka Todorović Savović, koordinatorka Labrisa.

Konferenciji su prisustvovali/e i brojne kolege i kolegice iz drugih organizacija za zaštitu ljudskih prava poput Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) i Nacionalnog demokratskog instituta (NDI).

Analizirajući evaluacione upitnike koje su učesnici/ce popunjavali na kraju susreta, sa ponosom ističemo da je konferencija, odabir panela, govornika/ca i tema ocenjen najvišom ocenom.

Najpozitivnije je ocenjen panel na kome se otvorilo pitanje “Parade ponosa” i diskusija o tome da li je to najefikasniji vid borbe za unapređenje prava i položaja LGBTIQ zajednice u ovom trenutku. Još jednom se zahvaljujemo svima koji su prisustvovali i svojim prisustvom doprineli tome da ova konferencija bude uspešna.

Posebnu zahvalnost dugujemo volonterkama Labrisa.

**Labris
Beograd, decembar 2011.**

“Uspešne strategije lobiranja za unapređenje LGBTIQ prava – Zapadni Balkan”

Izdavač: Labris - organizacija za lezbejska ljudska prava, Beograd, Republika Srbija

Tel: 011 3374 018, 064 700 8293

email: labris@labris.org.rs

www.labris.org.rs

Autorka: Jovanka Todorović Savović

Tehničko uređenje, prelom i dizajn korica: Adorjan Kurucz

Fotografija: Marija Nišić

Lektura i korektura: Dragoslava Barzut

Prevod na engleski: Nina Đurđević Filipović

Štampa: Standard 2, Beograd

Tiraž: 100

Beograd, 2012

Izdavanje ove publikacije omogućila je:

ILGA Europe

Sva prava zadržava izdavač.

Za svako korišćenje, umnožavanje i stavljanje u promet dela teksta ili teksta u celini potrebna je saglasnost Labrisa

Implementacija zakona

o zabrani diskriminacije

**Da li možemo da budemo zadovoljni/e implementacijom zakona o zabrani diskriminacije?
U kojoj meri je poboljšan položaj LGBT ljudi u regionu?
Koje se prepreke pojavljuju?**

Crna Gora

Zdravko Cimbaljević, Forum Progres

Ustav Crne Gore garantuje jednaka prava i obaveze svim građanima i građankama bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo i zabranjuje svaku neposrednu ili posrednu diskriminaciju po bilo kom osnovu.

Zakon o Zabrani diskriminacije donet je 27. jula 2010. godine kao sistemski zakon, koji obezbeđuje jedinstven pristup zaštite od diskriminacije a naročito u oblasti sudske zaštite, inspeksijskog nadzora i zaštite kod zaštitnika ljudskih prava i sloboda, odnosno ombudsmana.

Ovaj zakon eksplicitno zabranjuje diskriminaciju po osnovu rodnog identiteta i seksualne orijentacije. U zakonu između ostalog stoji: "Svako pravljenje razlike, nejednako postupanje, dovodjenje u nejednak položaj lica po osnovu rodnog identiteta ili seksualne orijentacije smatra se diskriminacijom. Svako ima pravo da izrazi svoj rodni identitet i seksualnu orijentaciju."

Ombudsman, odnosno institucija zaštitnika građana, je ovim zakonom postala središnje telo, odnosno institucionalni mehanizam za zaštitu od svih oblika diskriminacije.

Novi zakon o zaštitniku građana usvojen je 29. jula 2011. dakle više od godinu dana od dana donošenja zakona. Usvajanjem ovog zakona očekuje se da će institucije dobiti nove proširene nadležnosti i u odnosu na diskriminaciju počinjenu od strane svih pravnih i fizičkih lica. Takođe, ako se oceni da je to neophodno pokrenuće se postupak pred sudom ili kao umešač u parnici, pridružiće se tužiocu uz pisanu saglasnost diskriminisanog lica.

Od stupanja na snagu zakona o zabrani diskriminacije, institucija zaštitnika građana je primila 8 pritužbi zbog diskriminacije, 4 pritužbe se odnose na neadekvatan tretman od strane državnih organa prema LGBT osobama i te pritužbe su u fazi ispitnog postupka, dok se jedna pritužba odnosi na govor mržnje prema LGBT osobama a koji je iskazan u štampanim medijima, i ostale 3 pritužbe se odnose na govor mržnje prema pripadnicima LGBT populacije.

Ombudsmanu su podnete i 3 inicijative, jedna se odnosi na promenu člana 12 porodičnog zakona gde se inicira ideja da se daju ista prava kako vanbračnim heteroseksualnim, tako i istopolnim parovima.

U Zakonu o zabrani diskriminacije stoji da se slučajevi diskriminacije trebaju tretirati kao hitni i prioritetni ali nažalost to nije slučaj.

BiH

Lejla Huremović, Sarajevo Open center

Zakon o Zabrani diskriminacije u BiH je usvojen u julu 2009. godine.

Za implementaciju zakona nije nadležan sam Ustavni sud BiH već sudovi na nivou entiteta.

U BiH uopšte nema zabeleženih slučajeva diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije a jedan od razloga je neupućenost LGBT zajednice u postojanje ovog zakona što predstavlja veliki problem, jer se ne može implementirati zakon bez zabeleženih slučajeva diskriminacije.

Prioritet u BiH po ovom pitanju jeste edukacija i tužioca i advokata i medija.

Aktivnosti Sarajevo Open Centra su bile usmerene na izradu upitnika za LGBT zajednicu kako bi se zabeležili slučajevi diskriminacije i na osnovu tog upitnika nastavio dalji rad sa policijom, sudijama i advokatima kako bi se zajedno radilo na implementaciji zakona.

Albanija

Elidjon Grembi, Aleanca – Alijansa protiv diskriminacije LGBT osoba

Antidiskriminacioni zakon je usvojen je od strane Skupštine Albanije 4. februara 2010. godine a stupio je na snagu 13. marta 2010.

Iako je donet pre skoro 2 godine nije mnogo urađeno na njegovoj implementaciji. Problema ima od policije do parlamenta.

Poverenica za zaštitu od diskriminacije, Irma Baraku izabrana je 22. aprila iste godine ali kancelarija poverenika se suočava sa problemom finansija i nedostatka iskustva.

Sa tim u vezi ni zakon još nije u dovoljnoj meri predstavljen javnosti, niti su poznati mehanizmi zaštite u slučajevima diskriminacije.

Šira javnost i dalje pogrešno tumači zakon – jedan deo javnosti misli da je u pitanju zakon koji garantuje pravo na gej brakove a sve to zahvaljujući neadekvatnom i nedovoljnom medijskom izveštavanju o samom zakonu.

Nedostaju informacije koja su to prava u skladu sa ovim zakonom.

Veliki napredak za LGBT zajednicu značilo je mišljenje poverenika u slučaju Tritan Shehu u vezi govora mržnje koji je izneo u veoma poznatom dnevnom listu. Poverenik je izdao preporuku da ne koristi govor mržnje ali je tada proizveden još jedan efekat. Aleanca i neke druge nevladine organizacije za zaštitu ljudskih prava uputili su zvaničan zahtev za prisustvo sednici saslušanja parlamentarne komisije za rad, socijalna pitanja i zdravstvo održanoj 1. decembra 2010. godine. Organizacije koje su uputile zahtev za prisustvovanje sednici nikada nisu dobile zvaničan odgovor. Tokom sednice, potpredsednik te komisije, Tritan Shehu otvoreno je izjavio da "homoseksualizam treba tretirati i sa medicinskog i sa fiziološkog stanovišta. Posle našeg izveštaja, poverenik je preuzeo mere protiv gospodina Shehu i u toku ovog meseca možemo očekivati preporuke za državne institucije u vezi sa učešćem LGBT organizacija na sednicama za saslušanje parlamentarnih grupa.

Hrvatska

Kontra, Sanja Juras

Zakon o zabrani diskriminacije usvojen je 2008. godine.

Radna grupa za izradu zakona uključila je po prvi put rodni identitet kao jedan od osnova po kojima se ne sme diskriminisati u zakonu.

Smatram da Hrvatska država uopšte nije sposobna da implementira zakon koji je usvojen. Nema političke volje da se zakon primenjuje, ostale odredbe drugih propisa se ne uskladuju sa ovim zakonom.

Slučaj koji pokazuje nesposobnost hrvatskog pravosuđa, ali ima jednu svetlu tačku, jeste slučaj Darija Kresića, asistenta na fakultetu koji je bio diskriminisan od strane kolega.

Darijo je trebalo da napreduje u karijeri ali je umesto toga počelo ignorisanje, šikaniranje, i ispostavilo se da samo on ne može napredovati, uprkos tome što ispunjava sve uslove. Nakon što je postalo evidentno da je sprečavan u napredovanju i šikaniran zbog toga što je gej, Kontra je podigla tužbu po zakonu o sprečavanju diskriminacije. Stiglo se do toga da je Kontra uspela da izdejskuje i izuzeće sutkinje koja u ovom sporu koja je bila pristrasna.

Srbija

Emila Spasojević, kancelarija poverenika za zaštitu ravnopravnosti

Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, kao nezavisno telo u borbi za ravnopravnost i protiv svih oblika diskriminacije, pored svakodnevnog rada na pritužbama građanki i građana Srbije koji su pretrpeli diskriminaciju, aktivan je u domenu iniciranja promene zakona i drugih akata koji u sebi ima diskriminatorne odredbe. Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, u skladu sa Zakonom, preporučuje organima javne vlasti mere za ostvarivanje ravnopravnosti.

Jedan od aktuelnih primera, baš u vreme održavanja ove konferencije je i Zakon o parničnom postupku RS upravo usvojen ("Službeni glasnik RS" 72/2011) i diskriminatorna odredba člana 85. stav 1. koja kaže da stranke mogu da preduzimaju radnje u postupku lično ili preko punomoćnika koji mora da bude advokat. Šta ako stranka ne može lično da preduzima radnje u građansko sudskom postupku iz bilo kog razloga, a ne može da plati advokata? Kako će u tom slučaju ostvariti pravo na pristup sudu, kao jedno od elemenata Ustavom zagarantovanih prava na pravično suđenje? Upravo na ovaj način dolazimo do velikog broja diskriminatornih odluka u aktima koje donose republički i lokalni organi vlasti.

Sa druge strane, Poverenica za zaštitu ravnopravnosti sa svojom stručnom službom u svojoj najvažnijoj aktivnosti, u postupanju po pritužbama, prima sve veći broj pritužbi što je dokaz o tome da građanke i građani, nažalost, trpe diskriminaciju svakodnevno. No, sa druge strane, kroz naše redovne kontakte, razvijamo svest o postojanju i o radu Poverenika za zaštitu ravnopravnosti koji je

tu da odgovori na svaku pritužbu, i da posavetuje, ohrabri i objasni šta je diskriminacija i kojim se sredstvima boriti protiv nje. Sve veći broj pritužbi pokazuje da se gradi jedno veliko poverenje između građana i poverenika. Poseno ističemo saradnju poverenice sa organizatorom ovog skupa koji je prepoznao značaj ovakve saradnje i sveobuhvatnog angažovanja svih relevantnih subjekata u suprotstavljanju zakonskim sredstvima svima koji postupaju diskriminatorno, jer je to najefikasniji način u suzbijanju diskriminacije kako u konkretnim slučajevima, tako i u zauzimanju stavova u slučajevima kao što je otkazivanje parade ponosa u Beogradu ove godine.

Sve informacije o aktivnosti poverenika možete naći na: poverenik@ravnopravnost.gov.rs.

Milan Đurić, Gayten LGBT

Postoji raširena institucionalna diskriminacija trans osoba. Ne postoje nikakvi zakoni koji regulišu pitanje promene pola i ostala pitanja u vezi sa trans osobama, kao ni mehanizmi za pravnu promenu pola - odnosno promenu dokumenata. Na taj način trans osobe u Srbiji su pravno nevidljiva lica, nalaze se u nekoj vrsti pravnog vakuuma. Recimo, u medicinskoj sferi postoji niz zloupotreba, kao i u pravnoj. Na primer, slučaj osobe koja je promenila pol i pokušala da promeni dokumenta, a službenica opštinske uprave kojoj se obratila joj je naložila da ode na pregled kod lekara sudske medicine. Prilikom ovog pregleda osobi su merene genitalije i grudi da bi se utvrdilo da li je ona "dovoljno žena". Ovo je brutalan slučaj retraumatizacije, kršenja ljudskih prava, te pokazuje izuzetan stepen odsustva elementarne ljudskosti do potpune nekompetentnosti osoba koje rade u institucijama, kao i zloupotrebe moći koju poseduju.

Odnos institucija prema

LGBT pravima

Da li su institucije i dalje neosetljive na LGBT prava ili postoji napredak?

Srbija

Zorica Mršević, profesorka prava

Uprkos želji da se bave LGBT pravima, nezavisne institucije nisu u tome mnogo efikasne i suočavaju se sa unutrašnjim i spoljašnjim preprekama. Što se spoljašnjih prepreka tiče, reč je prvenstveno o dosta slaboj poziciji tih institucija jer su u pitanju novi mehanizmi. Postoji takođe omalovažavajuće držanje javnih ličnosti prema njima a u prvom redu visoko rangiranih političara koje je čak i javno izraženo. Postoji jedno negativno držanje društva prema pravima LGBT populacije. Takođe, mediji su kontrolisani od strane političkih moćnika i šta može da bude štampano, a šta ne može, vrlo je pažljivo odmeravano.

Dalje, postoje nejasni mandati. U najmanju ruku je nejasno šta je tačno nadležnost Ombudsmana, šta poverenice za zaštitu ravnopravnosti kada su u pitanju LGBT prava.

Još uvek neki od njih imaju nedostatak elementarne logistike.

Opšti društveni ambijent je takođe vrlo negativan, negativnost na ivici agresije raste, vlada otvoreno neprijateljstvo, otvorena je atmosfera konfrontacija i zastupljeno je otvoreno negiranje ne samo prava LGBT populacije, nego i mogućnosti da ona uopšte postoji.

Problem predstavlja i priča o evropskim integracijama i tome da sve što se radi na polju LGBT prava radi se isključivo zbog integracija.

Što se unutrašnjih prepreka tiče, unutar nekih

kompanija, kolege i zaposleni nerado govore o LGBT pravima, izostaje kolegijalna podrška. Dalje, ne koristi se dovoljno institucija Saveta Evrope, preporuke saveta ostaju nepoznate i u nedovoljnoj meri predstavljene javnosti, presude evropskog suda za ljudska prava nisu prevedene na naš jezik niti predložene javnosti. Oni koji se nalaze na čelu nezavisnih institucija imaju poverenje Saveta Evrope čak iako se samo na rečima, tj. deklarativno i u teoriji, zalažu za ljudska LGBT prava. Veoma je važno da u društvu postoje kontrolori kontrolora a to su nevladine organizacije.

Lazar Pavlović, Gej strejt alijansa

Zakoni koji su donošeni u prethodnih 10-ak godina, a koji u sebi sadrže pozitivne zakonske propise vezane za poštovanje ljudskih prava LGBT osoba su: Zakon o radu, Zakon o visokom obrazovanju, Zakon o mladima, Zakon o radiodifuziji i informisanju i Antidiskriminacioni zakon.

Zakon o mladima pored toga što zabranjuje diskriminaciju na osnovu seksualne orijentacije, prvi zabranjuje diskriminaciju i na osnovu rodnog identiteta. Lično sam učestvovao u par javnih rasprava i insistirao da se ubaci odredba rodnog identiteta, poslao sam obrazloženje elektronskim putem i na moje iznenađenje, ta odredba je ušla u zakon. Kada govorimo o odnosu institucija, tužilaštvo je pod uticajem izvršne vlasti i Vlade, dok bi sudska vlast trebalo da bude nezavisna, što nije slučaj.

Rad tužilaštva se donekle poboljšao, ali to još uvek nije dovoljno.

Činjenica je i da svim granama vlasti nedostaje sistemsko rešenje.

Kod nas, nažalost i dalje postoji princip jakih partija i slabih institucija. To je slučaj i u Crnoj Gori, i u Bosni, i u Hrvatskoj. Tema LGBT prava nije nažalost tema kojom se naše institucije bave ili nije tema kojom naše institucije žele da se bave na ozbiljan način.

Dragana Todorović **Zavod za ravnopravnost polova** **Autonomne Pokrajine Vojvodine**

Poslednjih nekoliko godina svedoci smo intenzivnije artikulacije LGBT pitanja u javnom diskursu. Država se u ovu diskusiju uključila reaktivno, pritisnuta evrointegracijskim procesima, ali i odlučnijim LGBT pokretom. Reakcija države na proliferaciju diskursa o LGBT pravima imala je elemente vanrednog stanja i strategiju podvođenja "problema" pod šire političke interese koji podrazumevaju približavanje Evropskoj uniji. U ovakvim okolnostima, homoseksualnost je, iskoristiću formulu Ivana Kosofski Sedžvika, za državne/političke arbitre od no way issue-a, (negativnog shvatanja), postala oh shit issue, u kojem se i za drugu stranu argumentacije mora napraviti mesta. (Nationalisms and Sexualities, 1992, 237). I dok se evro modernizacijski procesi takmiče sa konzervativnim diskursima, pitanje LGBT prava ostaje eksternalizovano i nestabilno, pri čemu su aktivnosti i odgovornosti državnih institucija ambivalentne i nekoherentne. Kao rezultat toga imamo relativno adekvatan zakonski okvir koji zabranjuje diskriminaciju na osnovu seksualne orijentacije, ali implementacija ili potpuno izostaje, ili je arbitrarna, ili nije kontinuirana, ili nije pravovremena. Situacija je dodatno otežana interakcijom, koja postoji između političkih partija (i njihove brige o glasovima), državnih institucija (koje su slabo struktuirane,

politizovane i bez transparentnih procedura), crkve i međunarodnih institucija i organizacija, koja se svodi na nestrateško upravljanje suprotstavljenim konzervativno-nacionalnim i progresivno-inter/nadnacionalnim diskursima. Homoseksualnost se ovde vidi kao dvostruka pretnja, koja ugrožava nacionalni identitet i nacionalnu homogenost. Takve okolnosti su vidljive u domenu prakse državnih institucija kada je reč o zaštiti, poštovanju i promovisanju LGBT prava. Naime, te prakse su sporadične, nesistemske i gotovo uvek iznuđene, a ponekad i direktno diskriminišuće, kao npr. zabrana Parade ponosa 2009. i 2011. godine. Međutim, u tako nestabilnim okolnostima moguće je i potrebno pronalaziti permeabilna mesta u sistemima državnih institucija i praviti nove strateške alijanse, zagovaranjem i lobiranjem, ali i artikulisanjem insajderskog aktivizma, u samim strukturama institucija. Ta mesta su najčešće one institucije koje se i same nalaze na marginama sistema, koje imaju mandat i iskustvo rada na pitanjima ravnopravnosti (naročito rodne ravnopravnosti), i koje se u svom radu tradicionalno naslanjaju na organizacije civilnog društva. U Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, institucije koje su pitanja LGBT prava inkorporirale u svoj rad su Pokrajinski ombudsman i Zavod za ravnopravnost polova, o čemu svedoče konkretne aktivnosti koje su do sada sprovedene. Kao i kada je reč o drugim marginalizovanim grupama (pre svega žene i nacionalne manjine), još jednom se pokazuje da su pokrajinske institucije (koje su i same marginalizovane u odnosu na republičke) spremnije da u okvir svojih delatnosti uključe pitanja ravnopravnosti LGBT osoba. Kada je reč o institucionalnim mehanizmima za rodnu ravnopravnost, oni su se lakše, brže i efikasnije razvili upravo u Vojvodini, a tek nakon nekog vremena bili preneti na republički nivo. Ženski pokret je ovu stratešku priliku primetio i iskoristio. Čini se da slična prilika postoji i za LGBT pokret, i to upravo uz stratešku saradnju sa mehanizmima za rodnu ravnopravnost.

Kristian Randelović, Gayten-LGBT

U Srbiji ne postoji zakon koji pravno omogućava osobama promenu podataka u dokumentima. Iz tog razloga sva saradnja bi se svodila na dobru volju službenika/ca u matičnim službama opština. Na njima je da li će da izvrše promenu imena, da upute osobu na promenu JMBG u nadležni SUP, kao i da izvrše promenu oznake pola M i Ž. Ukoliko bi dolazilo do ovih izmena one bi se podvele pod: greška pri upisu u knjige.

Neke od opština u Srbiji (najviše na jugu) su postupak promene pola prepustile lokalnom sudu kao vanparnični postupak, a negde je došlo i do upućivanja na sudsku medicinu.

Saradnja je uspostavljena sa ombudsmanom, poverenštvom, kao i sa kancelarijom za nevladin sektor pri Vladi. Već neko vreme pokušavamo da stupimo u kontakt sa nekoliko predstavnika ministarstava. Nadležni državni organi, pre svega Ministarstvo zdravlja, u svetlu najnovijih istraživanja uzroka transeksualnosti i nesumnjivo dokazanom tezom da je promena pola medicinska neophodnost, morali bi razmotriti mogućnost da troškovi, ili bar deo troškova promene pola budu deo obaveznog zdravstvenog osiguranja.

Napominjemo da materija promene pola i mnoga druga pitanja kada su prava transrodnih osoba u pitanju, nisu prepoznata i regulisana zakonom.

Trans žena S. se obratila našoj organizaciji jer je nakon završene procedure promene pola pokušala da promeni podatke u ličnim dokumentima u jednom većem gradu u Srbiji. Prilikom obraćanja nadležnom opštinskom organu i podnošenja celokupne medicinske dokumentacije, službenica opštinske uprave je uputila na lekare sudske medicine, koji je trebalo da utvrde da li je izvršena promena pola. Prilikom pregleda našoj klijentkinji su merene genitalije i grudi, čime je bila izložena retraumatizaciji i dubokoj povredi ličnog dostojanstva i prava.

Trans muškarac N. iz manjeg grada u Srbiji je napustio svoje mesto boravka i radno mesto usled započetog

procesa promene pola. Nakon višemesečne hormonalne terapije i sprovedene prve faze hiruških intervencija, nakon koje je, po preporuci lekara, usledila pauza od šest meseci, naš klijent je pokušao da izvrši promenu ličnih dokumenata, jer su promene u pogledu njegovog rodnog identiteta postale izražene i vidljive. N. je, takođe, bio više od šest meseci bez ikakvih izvora prihoda, a treba uzeti u obzir pomenute cene medicinskog tretmana promene pola. Službenica opštinske uprave u Beogradu je dva puta sugerisala N. da ne predaje potrebnu dokumentaciju, jer je smatrala da je "pravna promena pola" nemoguća, te da ne postoji zakonski osnov na koji bi se ona mogla pozvati u pogledu procedure promene dokumenata. Usled neujednačene i nestandardizovane prakse gradskih i opštinskih uprava po ovom pitanju, klijent se obratio i drugim nadležnim organima, ali do danas, i pored pružene pomoći i intervencija, nije uspeo da promeni dokumenta, iako su neke druge osobe u tome uspevale.

Trans osobe starosne dobi od 17 do 26 godina prijavljuju velike teškoće u procesu školovanja, počev od problema u porodici, interakciji sa vršnjacima i sredinom, nedostatku razumevanja profesionalaca u institucijama. Osobe starije od 26 godina se takođe suočavaju ogromnim brojem mehanizama neposredne, posredne i višestruke diskriminacije, kao i različitim vidovima nasilja, ali veoma mali broj je spreman da se obrati nadležnim institucijama po ovom pitanju.

Na osnovu poziva primljenih u 2010. godini može se uočiti i dalje ogroman stepen nepoverenja LGBTIQ osoba u državne institucije, a na primer, neki klijenti su navodili primere sudske prakse, koja usled dugotrajnosti i neefikasnosti procesa izlaže osobe dodatnim mehanizmima iscrpljivanja, što značajno utiče na odustajanje od procesuiranja bilo kakvih slučajeva diskriminacije i nasilja.

Veliki broj poziva se odnosi i na raspitivanje o informacijama u vezi sa mogućnostima dobijanja azila u inostranstvu, te mogućnostima trajnog napuštanja Srbije.

Crna Gora

Danijel Kalezić, Juventas

U Crnoj Gori vlada potpuno ignorisanje civilnog sektora a istovremeno postoje pokušaji da se iskonstruiše slika da se neki koraci preduzimaju. Poslednji pokušaj je bilo organizovanje Međunarodne konferencije o LGBT pravima koju je Juventas bojkotovao, a 26 nevladinih organizacija iz Crne Gore i 27 organizacija iz regiona i Evrope je dalo podršku odluci o bojkotu. To je bila promena strategije kada je u pitanju lobiranje za LGBT prava. Sa organizovanjem ove konferencije, uz svoju nevladinu organizaciju koja je formirana desetak dana pre toga, vlasti su pokušale da konstruišu partnerstvo sa civilnim sektorom i da konstruišu neke ozbiljne korake na polju LGBT prava. Juventas i druge organizacije su bojkotovale konferenciju i to je rezultiralo sastankom sa ministrom pravde gde je dato javno obećanje da će Vlada kreirati 3 radne grupe od kojih će jedna na osnovu akcionog plana koji je izrađen u okviru koalicije zajedno za LGBT prava, formirati strateški dokument Vlade protiv homofobije, druga će analizirati kompletni pravni okvir u CG i usklađeno sa međunarodnim standardima izaći sa preporukama, a treća će izvršiti analizu udžbenika koji se koriste u Crnoj Gori a tiču se LGBT tema i u tom slučaju takođe izaći sa preporukama. Najvažnije dostignuće jeste dobijanje javne podrške Vlade i obećanje da će pružiti kompletnu podršku kada bude određen datum Parade.

Albanija

Elidjon Grembi, Aleanca – Alijansa protiv diskriminacije LGBT osoba

U julu ove godine, ministar rada, socijalne politike i jednakih mogućnosti organizovao je konferenciju o LGBT pravima koja je imala za cilj izradu strategije u vezi sa potrebama LGBT zajednice. Važne medijske kuće prenele su vest o ovom događaju kojem su prisustvovali predstavnici civilnog sektora i visoke politike kao što su ministar rada, Spiro Ksera i zamenica ministra, Filoreta Kodra. Predstavnici Aleancesu izneli su predloge o poboljšanju položaja LGBT osoba u Albaniji. Tokom avgusta održan je sastanak na visokom nivou sa Marthom Bacile, savetnicom albanske državne policije. Tokom tog sastanka, Aleanca je prezentovala svoj rad i upoznala je prisutne sa situacijom u LGBT zajednici. Diskutovano je o slučajevima diskriminacije koje LGBT osobe doživljavaju od

strane policije. Dogovoreno je da se, zbog osetljivosti teme, najpre organizuju radionice na kojima bi se učesnici treninga upoznali generalno sa ljudskim pravima, između ostalog i sa LGBT pravima. Postoji i jedan tih i podržavajući stav koji dolazi sa nekoliko fakulteta, da se otvore diskusije o LGBT temama, međutim to je privatna inicijativa a ne zvanična politika ministarstva prosvete. Budući da je saradnja sa državnim institucijama veoma slaba, Aleanca uglavnom koristi podršku stranih ambasada i evropske komisije. Preporuke državnim institucijama koje Aleanca postavlja su:

- Koordiniranje rada svih tela u cilju ostvarivanja prava pripadnika LGBT zajednice;
- Uspostavljanje mehanizama koji bi omogućili da zakon o zabrani diskriminacije bude u potpunosti implementiran;
- Uključivanje Vlade zajedno sa civilnim sektorom u kampanju za podizanje svesti u cilju promovisanja poštovanja LGBT ljudskih prava;
- Iniciranje javne diskusije od strane braniteljki i branitelja ljudskih prava kako bi se identifikovalo i reagovalo na slučajeve kršenja ljudskih prava LGBT ljudi;

Organizovati treninge za one vladine službenike čiji je rad u direktnoj vezi sa poštovanjem ljudskih prava LGBT ljudi kao što je policija, zaposleni u zdravstvu; Uključivanje informacija o seksualnom identitetu i LGBT ljudskim pravima od strane ministarstva prosvete u nastavni program.

BIH

Anja Tadeško, O kvir

Mogu da kažem da polako počinju da se održavaju sastanci sa institucijama, u prošlosti je organizacija Q započela treninge sa novinarima, a sada se organizuju i treninzi sa policijom. Treninge vodi Sarajevo open Center.

Sušтина problema jeste u tome što ne postoji stručni kadar koji razume LGBT stvarnost i problematiku. To je problem koji se odražava i na zdravstvo, fakultet i druge institucije.

Svim institucijama nedostaje edukacija.

Na fakultetima još uvek rade profesori koji veruju da su LGBT osobe psihički bolesne.

Ločigno je da se stavom profesora fakulteta slože i ljudi na drugim pozicijama, zaposleni u ministarstvu ili u nekim drugim državnim institucijama.

Jačanje i uticaj ultradesničarskih grupa

u Srbiji posle demokratskih promena

Zašto su organizacije ekstremne desnice ojačale posle demokratskih promena, ko se njima služi?

Šta predstavlja prepreku njihovom ukidanju?

Miloš Urošević aktivista Žena u crnom

Žene u crnom veruju da ne postoji hijerarhija u ljudskim pravima i dok je trajao rat, na skupovima međunarodne ženske solidarnosti protiv rata, Žene u crnom su uvek negovale prostor za lezbejke i gej muškarce.

Ovde govorimo o tzv. desničarskim, ultranacionalističkim, navijačkim, huliganskim grupama ili kako god se one zvale, a treba ih nazivati pravim imenom tj. fašističkim grupama, jer one su to što jesu i one su plod nerasformiranih delova tajnih službi koje su zaostale iz Miloševićevog zločinačkog režima. To su isti oni ljudi koji su pucali na Sarajevo 1425 dana, masovno silovali bošnjačke žene tokom agresije na BiH, isti oni ljudi koji su više od 800.000 Albanaca i Albanci proterali sa Kosova, isti oni ljudi koji su nam 2009. godine poručivali "Beogradom će krv liti, gej parade neće biti!" i "Ubi, zakolji da peder ne postoji!", a 2010. godine pred Paradu ponosa poručivali "Čekamo vas!", a sada 2011. "Pedere u blender!" . To su fašisti koje je država Srbija proizvela i koje država Srbija koristi kad god joj je to potrebno. Ovakve grupe nailaze na podršku u Parlamentu od strane nacionalističkih stranaka kao što su DSS, SRS, SNP itd.

Ustavni sud Republike Srbije uporno odbija da zabrani ove fašističke grupe koje sada pozivaju na mobilizaciju i na agresiju na Republiku Kosovo.

Država Srbija krši svoj Ustav i 2011. godine nelegitimno zabranjuje Paradu ponosa.

Takođe tužilaštvo Republike Srbije ne radi svoj posao, a govor mržnje ne prepoznaje i ne sankcioniše. Tužilac Radovanović je u ime tužilaštva 2009. godine uputio obrazloženje da je u pitanju samo polemika između seksualnih manjina i fašističkih grupa, i u takvoj jednoj atmosferi na najsuroviji način biva ubijen francuski državljani, Bris Taton. U istim okolnostima u Siera Leoneu je ubijena jedna lezbejka tako što je gušena do smrti, a onda je mrtva silovana, a u Nigeriji je jedan gej muškarac živ spaljen. Okolnosti su iste.

Suđenja koja se odvijaju u Palati pravde su suđenja protiv fašističkih grupa.

Jedino suđenje koje je završeno je suđenje protiv Mladena Obradovića i 13-orice optuženih koji se terete za nasilničko ponašanje prema policiji, ali i za diskriminaciju za vreme Parade ponosa 2010. godine.

Država Srbija je iznetom presudom odbila da osudi fašizam Obraza osudivši njegove pripadnike samo za "nasilničko ponašanje prema policiji". Pripadnici Obraza nisu osuđeni za govor mržnje i diskriminaciju. Fašizam nije pravo na govor i on ne sme da bude sloboda govora, on je osuđen u tribunalu u Nirnbegu 1946. godine i tada još stavljen van zakona.

Pred Višim sudom u Beogradu vođen je postupak protiv fašističke organizacije Obraz i njenog lidera Mladena Obradovića.

20. april 2011. - Presuda lideru Obraza je pokazala da je Srbija odbila da osudi fašizam! Sudsko veće je optužene proglasilo krivim ali osudilo na veoma blage zatvorske kazne. Sud je optužene proglasio krivima po članu 344a Krivičnog zakona, za nasilničko ponašanje na javnim skupovima, a ne za član 387 Krivičnog zakona za širenje rasne i druge diskriminacije. Pred istim sudom u toku su dva razdvojena postupka: jedan protiv Miše Vacića (lider fašističke organizacije 1389), a drugi protiv Mladena Obradovića. Optuženi se terete za širenje rasne i druge diskriminacije (Krivični zakon, član 387), u vreme pred Paradu ponosa 2009. koju je država de facto zabranila.

Zoran Dragišić **profesor fakulteta za bezbednost** **u Beogradu**

Te organizacije ne bih nazvao fašističkim jer mislim da bi to bilo pretenciozno budući da fašizam podrazumeva postojanje određene ideologije i postojanje konzistentnog političkog programa i nekakve unutrašnje strukture koji bi nam dali za pravo da ih u nekakvom sociološkom ili politikološkom smislu smatramo fašističkim organizacijama. Ako ih nazovemo organizacijama ekstremne desnice, onda to znači da podrazumevamo da u Srbiji postoji neko strukturisano društvo i da postoji levica, desnica, centar itd. Ovim grupama teško da možemo dati bilo koje ideološko obeležje, jer su to grupe koje predstavljaju izvršioce radova za određenu strukturu koja postoji unutar društva. Ovde imamo terminološki problem, kako ih uopšte nazvati.

Ove grupe su nastale 2000. godine nakon tzv. demokratskih promena. One su nastale kao rezultat projekta "trojanski konj" koji je započet pre 5. oktobra 2000 godine. Lično sam se bavio navijačkim grupama, i kada se zagrebe po tome vidi se da postoji vrlo ozbiljna istorija zloupotreba. Prvi put su

se službe bezbednosti u bivšoj Jugoslaviji zainteresovale za navijačke grupe posle utakmice Hajduk-Zvezda u Splitu. Ono što je ozbiljno zainteresovalo tadašnje službe bezbednosti koje su bile daleko ozbiljnije nego danas, jeste to što su se Hajdukovi navijači prvi put organizovali. Tada je nekoliko hiljada momaka došlo organizovano na utakmicu, gde su organizovano navijali i proslavili titulu. To se pre toga nije dešavalo. Tadašnji pametni bezbednjaci su shvatili kolika se energija krije u spontanom organizovanju.

1987-1988. godine, paralelno sa "događanjem naroda" pojavljuju se "Delije" kao navijačka grupa, počinje skandiranje koje nema veze sa fudbalom. Pojavljuje se Željko Ražnatović kao vođa navijača Crvene Zvezde i čitava plejada likova koji su kasnije postali komandanti paravojnih jedinica.

Navijači su se pokazali kao pokret kojim se može fantastično manipulirati.

Zašto Obraz i Pokret 1389 nisu postojali pre 5. oktobra? Oni se javljaju kasnije u okviru tog projekta. Kampanje ovih organizacija su veoma skupe, političke poruke koje one šalju su mnogo inteligentnije nego poruke koje šalje 90% političkih partija u Srbiji.

Ove organizacije omogućavaju da deo političkog podzemlja preko njih vrši određeni uticaj i sve ono što ne mogu da urade inače kroz svoje političke partije.

Takođe, ove organizacije se ne pojavljuju stalno već kada je moguće obezbediti najširu podršku a najbolja prilika za to je Gej prajd ili dan proglašenja nezavisnosti Kosova.

Milan Antonijević **Direktor Yucom-a**

Mi smo od početka 2011. godine podneli 11 krivičnih prijava vezanih za rasizam i ostala krivična dela. Do danas nemamo nijedan odgovor tužilaštva i to dovoljno govori o neosetljivosti na nasilje.

Mediji i izveštavanje o LGBT temama

saveznici ili neprijatelji?

Koliko su mediji napredovali u izveštavanju o LGBT temama? Ima li i dalje senzacionalizma u izveštavanju?

Crna Gora

Danijel Kalezić, Juventas

Mediji u Crnoj Gori reaguju na LGBT teme i odzivaju se na pres konferencije LGBT organizacija. Međutim, ne ustručavaju se da odu ukoliko ne mogu da izvuku neki veliki naslov. LGBT tematika za medije u Crnoj Gori još uvek je (samo) senzacionalističkog karaktera.

Saradnja sa medijima se odvija kontinuirano i najbolja je sa štampanim medijima, dok su elektronski mediji prostor koji i dalje treba osvajati u značajnoj mjeri.

Što se štampanih medija tiče, "Vijesti" su najkorektnije. Ostali štampani mediji uglavnom preuzimaju vesti, dok su "Vijesti" jedne od retkih novina koje pokazuju neku inicijativu da pišu o LGBT temama. Osim domaćih, štampani mediji prenose i vijesti iz regiona i svijeta, kada je to slučaj preovladavaju tekstovi sa neutralnim tonom.

Državna televizija bojkotuje naše organizacije od 2010. godine, od kada smo jednu novinarku proglasili homofobom.

Televizija Crne Gore je medij koji troši veliki državni

novac da bi branili DPS- stranku koja je na vlasti a koju LGBT aktivisti kritikuju tako da od njih iz tog razloga, nema poziva.

Prošle godine kad se dešavala parada u Beogradu, spontano je otvoreno to pitanje i u Crnoj Gori.

Slučaj "Atlas televizije", kada je u jednoj njihovoj emisiji gostovala profesorka psihologije koja je dovela i svoje đake da govore kako je homoseksualnost bolest i kako su LGBT osobe nosioci HIV virusa, bio je slučaj na koji je dobro odreagovano.

Posle emitovanja emisije usledilo je zajedničko reagovanje ombudsmana i ministarstva zdravlja. Škola se ogradila od izjava profesorke, kaznila je novčano i disciplinski. Agencija za radiodifuziju je izdala rešenje da se ne sme emitovati diskriminatorni sadržaj i ova emisija je ukinuta.

Ali zbog tog događaja, naša organizacija se nalazi na crnoj listi "Atlas televizije" koja upravo zbog toga nije želela da emituje spot koji je deo kampanje za borbu protiv homofobije.

Takođe na isti upit ni "Pink televizija" nikada nije odgovorila na naš upit.

BIH

Anja Tadeško, O kvir

Mediji u BiH pišu senzacionalistički o LGBT zajednici. Najbolji primjer jeste pisanje i izvještavanje medija za vrijeme Sarajevo queer festivala, odnosno pokušaja održavanja istog. Par dana prije otvorenja SQF mediji, tačnije dnevni list “Dnevni avaz” i “SAFF” su pisali huškačke tekstove i tekstove koji pozivaju na mržnju i nasilje prema LGBT zajednici. Mediji su vođeni određenim političkim ili religijskim idealima koji putem istih pokušavaju da upravljaju širom masom ljudi. Mediji izvještavaju na onaj način da bi privukli gledateljstvo/čitateljstvo da kupuju/gledaju ih te zbog toga su najčešće senzacionalistički. Medijska slika u BiH po pitanju pisanja o LGBT zajednici nije ni malo pozitivna i potrebno je raditi konstantne edukacije kako novinara tako i urednika kako bi oni vremenom mijenjali način izvještavanja o LGBT zajednici.

Od 2003. do 2005. godine u medijima su se pojavljivali veoma neprimereni članci, dešavalo se i to da su verske zajednice koristile medije u svrhu propagiranja svojih ideja.

Tokom 2008. godine preko medija se širila mržnja i agresija prema populaciji koja se ne uklapa u binarne heteronormativne matrice.

U periodu između 2008. i 2011. godine smanjena je frekvencija homofobičnih tekstova u medijima, međutim sada opet možete pronaći članke koji su pretežno negativni prema LGBT populaciji.

U saradnji sa organizacijom Civil Right defenders radimo edukaciju novinara za izveštavanje o LGBT temama i to je u ovom trenutku jako važno.

Albanija

Elidjon Grembi, Aleanca – Alijansa protiv diskriminacije LGBT osoba

Aleanca je tokom februara i marta ove godine započela monitoring 6 najvećih dnevnih listova i praćeno je medijsko izveštavanje o Klodi Cela, prvom geju koji se “autovao” na nacionalnoj televiziji u Albaniji u TV šou “Veliki brat”. Sve televizije su uglavnom

senzacionalistički prenosile vesti u vezi sa tim učesnikom kuće “Velikog brata”.

U Lezhi, gradu u kojem živi Klodi organizovana su dva protesta o kojim su mediji obimno izveštavali. Takođe, mediji su se prilično nekritički odnosili prema činjenici da je on napadnut od strane drugog učesnika “Velikog brata” koji ga je napao zbog činjenice da ga je Kloi navodno dodirivao. Stvorio se medijski prostor za psihologa i dvojicu političara iz Klodijevog rodnog grada koji su osudili diskriminaciju ali izrazili protivljenje homoseksualnosti na ličnom nivou.

Kada je usvojen zakon o zabrani diskriminacije, gotovio svi mediji su pali na testu jer nijedan mediji nije ispravno izveštavao i često su se u javnosti moglo čuti opaske da je u pitanju gej zakon tj. zakon koji garantuje gej brakove.

Manji mediji periodično uz saradnju Aleance, pišu dobre komentare, ali samo kada postoji inicijativa od Aleance.

Primer loše prakse je bio slučaj kada je grupa aktivista i volontera Aleance dala izjave za kanal “France 24” gde su ljudi govorili o svom životu u Albaniji i gde su i pomenuta lična imena i profesije. Emisija nije trebalo da se emituje u Albaniji ali je ipak jedna lokalna televizija pustila tu emisiju gde su na negativan način predstavljeni svi koji su govorili u njoj. Posle emitovanja te emisije mnogi od nas su imali problema.

Do sada nije bilo treninga za medije ali je to u saradnji sa organizacijom Civil Rights defenders u planu u narednom periodu.

Hrvatska

Sanja Juras, Kontra

U medijima su često LGBT osobe i aktivisti i aktivistkinje ranije bili poređeni sa nekrofilima, pedofilima, ali sada više nema ovakvih poređenja.

Kada govorim o Split Prajdu i o tome kako su mediji izveštavali u početku im je bila vrlo zanimljiva tema i bili su neutralni.

Ono što nije dobro jeste činjenica da na trening za novinare koje organizujemo dolaze samo friendly novinari.

Medijski je bila propraćena naša akcija kada smo za IDAHO day (International day against homophobia) obučeni u sudije delili presude za homofobiju!

Srbija

Jelka Jovanović, potpredsednica NUNS-a (nezavisnog udruženja novinara Srbije)

Postoji nešto na šta nismo do sada obraćali mnogo pažnje a to su internet izdanja. To je ogromno polje gde se ljudi mogu edukovati i mogu pružati dodatne informacije. Danas u medijima rade uglavnom ljudi starosti između 30 i 40 godina, to su ljudi koji su odrasli u vremenu teških kriza i ratova, kada je obrazovanje samo po sebi bilo uskraćeno. Tim ljudima je teško da izađu iz tog naučenog sistema izveštavanja i to je jedan od najvećih problema. Savet za sve aktiviste i aktivistkinje: koristite sve instrumente koji vam se nude, reagujte na svaki govor mržnje samo će se tako nešto izmeniti.

Boban Stojanović, Queeria

S obzirom na to da mnogi mediji LGBT teme svrstavaju u zabavu, modu i slične rubrike, postoji generalno mišljenje da aktivisti i aktivistkinje treba da budu obazrivi i da ne daju nepromišljene izjave, jer to može na neki način da trivijalizuje čitavu priču o ljudskim pravima. Međutim, stereotip može i da se iskoristi kako bi neka priča dospela u javnost. Mi koji se bavimo aktivizmom, moramo da imamo kapacitet sagledavanja kauzalnih odnosa u društvu koji utiču na izveštavanje o LGBT tematici. Ključni problem je da su mediji tržišno orijentisani, a da mi imamo našu priču koja često odudara od njihovih potreba. Problem je kako ono što smatramo važnim prevesti u tržišni diskurs, a da se zadrži ono što želimo da kažemo. U Srbiji je i dalje prisutna tabloidizacija medija i svi izveštavaju na isti način o čemu god da se radi i vlada jedna opšta kultura šoka.

Parada ponosa

za i protiv

**Postavlja se pitanje šta je LGBT zajednica u Srbiji dobila Prajdom?
Da li se nešto promenilo? Da li je Prajd 2010. bio uspešan? Da li je cilj ili sredstvo?**

Rekli su o beogradskom Prajdu:

Lepa Mladenović, Labris

Treba otvoriti diskusiju o tome da li nam treba prajd, šta on donosi, šta je to što mi hoćemo da postignemo. Možda ima efikasnijih drugih metoda.. Mnogo smo se naplašili sa Prajdom a ne znam šta smo dobili. Pamtim strah, moje telo pamti taj strah... Pred svaki Prajd, govorim za poslednje 3 godine, imamo više proizvodnje zastrašivanja i nasilja. Prajd je proslava ljubavi a za nju nije bilo mesta pod policijskim kordonima.

Moj predlog je da se napravi jedna analiza poslednje 3 godine, da se uključi i zajednica i političari i utvrdi neka ozbiljnija strategija.

Sunčica Vučaj, Žene na delu

Moja ideja je da preduzimamo razne gerilske akcije, Prajd svakog 27. juna ili 17. maja gde možemo da zauzmemo institucije kao jedan vid protesta ispred Vlade ili Gradske skupštine.

Mirjana Bogdanović, Gej strejt alijansa

Parada 2010. godine se desila zbog svega što je urađeno godinu dana ranije. Pritisak koji je tada stvoren radio je za nas u 2010. godini.

Postoje dva legalna načina da se Prajd organizuje. Prvi je da se samo zakaže bez dogovora sa državom a drugi je da se uđe u bezbednosnu strategiju i da se priča sa državom.

U sve tri godine 2009, 2010 i 2011. birala se ova druga opcija.

Ono što je isto za sve tri godine jeste pravni okvir (zakon o zabrani diskriminacije, zakon o okupljanju građana, ista vladajuća struktura, Ustav...)

Ono što je presudilo bila je politička volja.

10. oktobra 2010. godine Parada se desila zato što je bilo političke volje i za prvi put bilo je dovoljno da se ona održi, to je bio uspeh. Takođe brojni ljudi su se "autovali" roditeljima, prijateljima.

Milan Đurić, Gayten LGBT

Nama zapravo jedinu podršku pružaju, feminističke, odnosno ženske organizacije. Međutim, Prajd može da zamaskira situaciju u kojoj se nalaze neke LGBT osobe u Srbiji, pravdajući to time da smo dobili Prajd, nema diskriminacije, nema problema. Stav da nije pravo vreme za Prajd bio je stav i mnogih organizacija za zaštitu ljudskih prava 2001. godine koje danas podržavaju LGBT prava. Đinđić je rekao 2001. godine da će Prajd biti test tolerancije za naše društvo!

Darko Kenig, Parada ponosa Beograd

Ispostavilo se da javno mnjenje Paradu doživljava isključivo kao cilj LGBT zajednice, a ne kao sredstvo za ostvarivanje prava i to je ono što predstavlja problem u organizovanju. Povećana je institucionalno – operativna saradnja sa državom i to je ono što je dobro. Velika razlika između 2009. i 2011. godine jeste to što je 2009. godine bilo predloženo da se skup izmesti, a ove godine je Parada zabranjena. Zabranjujući Paradu, zabranjena su sva naša ostala prava.

Parada ponosa u regionu

Albanija

Elidjon Grembi, Aleanca – Alijansa protiv diskriminacije LGBT osoba

U Albaniji veliki deo LGBT populacije nije “autovan” i veliki deo populacije ima problem sa prihvatanjem sopstvene seksualne orijentacije. Sa druge strane, jedan deo LGBT populacije je “autovan” svojim prijateljima i prihvatio je svoje seksualnu orijentaciju. Poslednja grupa populacije kojih je nažalost najmanje, je ona grupa koja je autovana svojoj porodici. Do sada postoji samo jedna osoba koja se javno autovala i organizovana su dva protesta u rodnom gradu te osobe.

Argumenti za organizovanje Parade ponosa: Porast vidljivosti LGBT zajednice, osnaživanje gej ljudi, ohrabrivanje ljudi da se “autuju”, motivacija medija da bolje izveštavaju o situaciji LGBT zajednice u Albaniji, osveščivanje javnosti.

Argumenti kontra Prajda: ugrožena bezbednost, mogućnost izazivanja javne mržnje, mogućnost da ljudi koji se “autuju” ostaju bez krova nad glavom, rizik gubitka posla, odbacivanje okoline.

Crna Gora

Zdravko Cimbalević, Forum Progres

Konačno u julu ove godine, LGBT Forum Progres, u saradnji sa partnerima, najavio je organizovanje prve crnogorske povorke ponosa. Ministar za ljudska i manjinska prava, gospodin Dinoša je javno osudio takvu namjeru i odbacio mogućnost da on ili neko od njegovih pomoćnika bude prisutan. Posle pritiska, djelimično mijenja stav i saopštava da postoji mogućnost da njegova pomoćnica bude uključena u Povorku ako se događaju promijeni ime i umjesto Povorka ponosa nazove “Miting ljudskih prava”.

LGBT Forum Progres je odbio da to uradi. Obratili smo se više puta ostalim zvaničnicima Vlade. Napokon dolazi do prijema kod potpredsjednika Vlade koji najavljuje punu političku i institucionalnu podršku. Međutim posle tog sastanka koji je Vlada marketinški iskoristila u svoju korist, ništa se nije desilo. Umjesto da stvari krenu na bolje, dešava se suprotno.

Nastavilo se sa ignorisanjem organizatora Povorke ponosa. LGBT Forum Progres je imao minimalan zahtjev da u organizacioni odbor simbolički bude uključen jedan visoki zvaničnik Vlade, da prošetaju zajedno sa učesnicima i učesnicama i nakon toga održi kratak govor. Puna dva mjeseca čekalo se na izjašnjenje Vlade po tom pitanju.

Vodeći računa o svom i kredibilitetu partnera, ali i bezbjednosti Pride, i u nedostaku političke po-

držke i jasnih bezbjednosnih mera, organizatori su odlučili da odlože Povorku do daljnjeg, sve dok se ne promijeni odnos crnogorske Vlade prema ovom događaju. Vlada je samo četiri dana prije najavljene odnosno planirane Povorke poslala obavještenje o imenovanju dva Dinošina pomoćnika u organizacioni odbor Povorke.

LGBT Forum Progres jasno je istakao da to ne odražava očekivanu policijsku podršku zato što se radi o političkim ličnostima, saradnicima ministra za ljudska prava koji potpuno stoje iza svog šefa i dijele profesionalno sa njim njegove izjave i metod rada.

Moj lični primjer potvrđuje sve ono o čemu danas govorimo, o stigmati i socijalnim normama. Kao prvi javno deklarisan homoseksualac u Crnoj Gori suočavam se sa brojnim problemima. Moja uža i šira porodica odrekli su me se i smatraju da sam njihova sramota. Značajan broj hetero ali i lgbt prijatelja se distancirao od mene jer se plaše identifikacije sa mnom. Međutim, neke solidarnosti ima i ona daje nadu. Posebno sam zahvalan prijateljima iz NVO sektora i svom bivšem partneru.

BiH

Lejla Huremović, Sarajevo Open center

U BiH trenutno nastojimo ojačati LGBT zajednicu. Još uvek se ne nazire priča o Prajdu. Nakon SQF (Sarajevo Queer Festivala), LGBT zajednicom je zavladao strah i aktivnosti su znatno utihnule, tek u poslednjih godinu dana LGBT zajednica se aktivirala. Prajd je trenutno neodrživa ideja, BiH ne ispunjava ni minimum uslova za njegovo organizovanje. Nismo uspjeli da organizujemo jedan festival, tako da ne možemo da razmišljamo o ideji organizovanja Prajda. Aktivnosti LGBT zajednice trenutno su jačanje, edukacija i uspostavljanje kontakata u regiji, tek nakon toga organizovanje javnih događaja koji će uključivati medijsku podršku.

Zaključci

Institucije nemaju sistemsko rešenje za problem nasilja i diskriminacije prema LGBT IQ osobama niti za poboljšanje njihovog pravnog položaja, te je na LGBTIQ organizacijama da predlažu moguće modele saradnje

- Potrebno je kontinuirano raditi na implementaciji antidiskriminacionog zakona
 - Neophodna je konstantna kontrola institucija u njihovom radu
 - Važna je strateška saradnja sa mehanizmima za rodnu ravnopravnost
 - Bitno je reagovati na svaki govor mržnje u javnosti i pozivati medije na odgovorno izveštavanje
 - Dobro osmisliti čitav koncept Prajda i postići širi koncenzus oko društvenog momenta kada će se organizovati
-

Sadržaj

Implementacija zakona o zabrani diskriminacije.....	3
Odnos institucija prema LGBT pravima.....	7
Jačanje i uticaj ultradesničarskih grupa u Srbiji posle demokratskih promena.....	11
Mediji i izveštavanje o LGBT temama - saveznici ili neprijatelji?.....	13
Parada ponosa - za i protiv.....	17

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd